

Магістр 1 курсу
 фінансового факультету ХНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ ТА ОЦІНКА ДИНАМІКИ ЙОГО ЯКОСТІ

Анотація. Розглянуто основні операції та елементи управління кредитним портфелем у банку. Також показана динаміка кредитного портфеля декількох комерційних банків України, наведено приклад кредитного портфеля ПриватБанку за категоріями ризику.

Аннотация. Рассмотрены основные операции и элементы управления кредитным портфелем в банке. Также представлена динамика кредитного портфеля нескольких коммерческих банков Украины, приведен пример кредитного портфеля ПриватБанка по категориям риска.

Annotation. Basic operations and control elements of bank advances portfolio are considered. The dynamics of advances portfolio of several commercial banks of Ukraine is also presented, an example of PrivatBank advances portfolio by the categories of risk is given.

Ключові слова: кредитний портфель, банки, заборгованість, ризик, політика.

Оцінювання ефективності кредитної діяльності банку має велике значення в системі прийняття управлінських рішень. Кредитний портфель комерційного банку є одним із найризикованіших напрямів і найвагоміших компонентів структури відсоткових доходів. Головна мета управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної дохідності за певного рівня ризику [1].

Вивченню питань організації системи управління кредитним портфелем у комерційному банку присвячено значну кількість праць вітчизняних і зарубіжних економістів, таких як: Цисарь І. Ф., Челноков В. А., Пашкова В. І., Кокін А. С. та Шумкова К. Г., Денисенко М. П., Вовк В. Я., Грудзевич У. Я. та Парасій-Вергуненко І. М., Габбард Р. Г., Долан Е. Дж., Коробова Г. Г., Т. Кох та ін.

Метою статті є розгляд наявної системи управління кредитним портфелем банку та зазначення нових напрямів її вдосконалення.

Кредитний портфель банку – це сукупність кредитів, наданих одним банком на певну дату з метою одержання доходу у вигляді відсотків [2].

Управління кредитним портфелем є одним з основоположних пріоритетних напрямів у діяльності банку. Оптимальний, якісний кредитний портфель впливає на ліквідність банку та його надійність. Фінансова нерівновага банків знижує загальну довіру до кредитної системи держави, а це впливає й на інші сектори економіки. До заборгованості за кредитними операціями, що становлять кредитний портфель банку, входять:

- кредити, які надані іншим банком, та сумнівна заборгованість за ними;
- кошти, надані суб'єктами підприємницької діяльності за овердрафтом, за факторинговими операціями, та прострочена заборгованість за факторинговими операціями;
- кошти, надані суб'єктами підприємницької діяльності за операціями репо та ін.

Результати динаміки кредитного портфеля банків України за 2007 – 2012 рр. наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка кредитного портфеля в комерційних банках України [3]

Банк	Кредитно-інвестиційний портфель					Питома вага банків України в кредитно-інвестиційному портфелі у січні 2012 р., %
	2007	2008	2009	2010	2011	
ПриватБанк	46 017	71 654	67 432	89 543	100 987	17,915
Ощадбанк	13 788	51 176	51 006	48 246	63 211	10,615
"ВТБ"	9 601	18 666	22 990	23 289	28 552	4,704
УНІКРЕДИТ БАНК (UnitCredit Bank)	25 063	42 796	34 573	30 799	27 089	4,45
Альфа-банк	14 041	28 849	21 463	19 734	19 596	3,465
Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ)	11 998	17 259	12 565	12 350	23 409	3,377
ОТР Банк	15 610	29 941	25 183	22 799	19 517	3,184
"Фінанси та кредит"	13 252	16 460	14 897	16 678	16 781	2,824
Дельта Банк	2 975	4 137	4 370	7 607	15 558	2,454

Як видно з табл. 1, динаміка кредитного портфеля провідних українських банків, за даними Українського банківського порталу, у 2007 – 2008 рр. була позитивною. У 2009 – 2010 рр. у зв'язку із світовою фінансовою кризою в Україні більшість українських банків зменшили обсяг кредитного портфеля (крім ПриватБанку, "ВТБ", "Фінанси та кредит"), але вже з початку 2011 року динаміка кредитного портфеля знову почала зростати. Найбільшу частку в кредитно-інвестиційному портфелі банків України станом на 31.01.2012 р. має ПриватБанк (17,915 %). Питома вага українських банків у структурі кредитно-інвестиційного портфеля банківської системи України складає 52,988 %, інших банків – 47,012 %.

Можна сказати, що кредитний портфель включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних щодо повернення та є втіленням кредитної політики банку й невід'ємною складовою загальної стратегії розвитку.

Основними цілями формування кредитного портфеля є: мінімізація рівня ризиків кредитного портфеля; дотримання необхідної ліквідності кредитного портфеля; високий рівень доходу в поточному періоді; високий темп очікуваного доходу в майбутній довгостроковій перспективі.

Слід розглянути такі етапи організації та управління кредитним портфелем [4]:

1. Вибір критеріїв оцінювання якості кредитів.
2. Розробка визначеного методу оцінки якості кредиту на основі вибраних критеріїв.
3. Організація роботи з класифікації кредитів за групами ризику.
4. Накопичення інформації щодо банку для визначення процента ризику для кожної групи класифікованих кредитів.
5. Визначення абсолютної величини кредитного ризику в розрізі кредитів кредитного портфеля.
6. Прийняття рішення про величину створюваного резерву для покриття можливих втрат, про джерела відрахування у резерв.
7. Оцінка якості кредитного портфеля на основі фінансових показників.
8. Визначення проблемних і сумнівних кредитів.
9. Організація та визначення методики повернення проблемних кредитів.
10. Робота ризик-менеджера з повернення кредитів.

Згідно з Постановою № 279 Національного банку України та внутрішніх положень стосовно щомісячного розрахунку резерву банк здійснює класифікацію кредитних операцій шляхом проведення інвентаризації кредитного портфеля. Згідно зі "Звітом про класифіковані кредитні операції та сформовані резерви за кредитними операціями" (форма № 302) кредитний портфель ПриватБанку за категоріями ризиків має такий вигляд (табл. 2.)

Таблиця 2

Кредитний портфель ПриватБанку за категоріями ризику [5]

Категорії ризику	Станом на кінець дня 31.09.2011 р.		Станом на кінець дня 31.09.2010 р.	
	тис. грн	у % від підсумку	тис. грн	у % від підсумку
1. Стандартні	45 336 868	29,1	38 928 437	27,8
2. Нестандартні – разом, в тому числі:				
під контролем	110 441 481	70,9	101 233 007	72,2
субстандартні	34 753 184	22,3	19 677 552	14,0
сумнівні	13 828 179	8,9	9 961 088	7,1
безнадійні	57 534 344	36,9	68 689 871	49,0
безнадійні	4 325 774	2,8	2 904 496	2,1
Усього	155 778 349	100,0	140 161 444	100,0

Як видно із даних табл. 2, станом на кінець дня 31 вересня 2011 року, найбільшу частку мали сумнівні кредити – 36,9 % (49,0 % – у 2010 р.). Кредити стандартні становили 29,1 % у 2011 р., 27,8 % – у 2009 р. Частка під контролем кредитів збільшилася на 8,3 відсоткових пункта і склала на 31.09.2011 р. 22,3 % (14,0 % – у 2010 р.). Частка субстандартних кредитів збільшилася на 1,8 відсоткових пункта і становила 8,9 %, а питома вага безнадійних кредитів зросла на 0,7 % і становила 2,1 %. Результати проведеного аналізу дають змогу зробити висновок, що у структурі кредитного портфеля за категоріями ризику знизилася частка сумнівних кредитів і зросла частка кредитів під контролем, субстандартних, стандартних та безнадійних кредитів (як наслідок впливу фінансової кризи на платоспроможність позичальників, яка також знизилася, що підтверджено їх фінансовою звітністю) і знизилася частка сумнівних кредитів. Це свідчить про підвищення ризику кредитного портфеля, що потребує розробки відповідних заходів, спрямованих на поліпшення кредитної діяльності банку.

Як висновок, можна сказати, що з розглянутих таблиць чітко простежується на прикладі більшості банків України тенденція до зростання кредитного портфеля. Розглянута структура кредитного портфеля ПриватБанку за категоріями ризику показала, що збільшилася частка стандартних кредитів і зменшилася частка нестандартних кредитів, для банку – це позитивна тенденція.

Наук. керівн. Колодізев О. М.

Література: 1. Тептя О. В. Організація системи управління кредитним портфелем у комерційному банку / О. В. Тептя // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". – 2010. – № 5. – Т. 2. – С. 141. 2. Вовк В. Я. Кредитування і контроль [Текст] : навч. посібн. / В. Я. Вовк, О. В. Хмеленко. – К. : Знання, 2008. – 463 с. 3. Український банківський портал. Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://banker.ua/officialrating/investment/credit>. 4. Дмитренко М. Г. Кредитування і контроль : [навч. посібн.] / М. Г. Дмитренко, В. С. Потлатюк. – К. : Кондор, 2005. – 296 с. 5. Офіційний сайт ПриватБанку. – Режим доступу : http://privatbank.ua/files/2_11hmr.pdf.